

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)
"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות כ"ב, פסוק כ'

1 בדצמבר 2005

לכבוד
עו"ד ערן שנדר
פרקליט המדינה
צלמח א דין 29
ירושלים

הנדון: הסדרת נושא הפיצויים לקורבנות סחר בהליך הפלילי
סימוכין: מכתבנו מיום 28.5.03

1. אנו פונים אליך בבקשה לבחון פעם נוספת את מדיניות הפרקליטות ביחס לפיצוי קורבנות העבירה. הנחיה 2.2 של פרקליטת המדינה בנושא הסחר בנשים (ס' 04) קובעות כך:

"בשים לב לנסיבות המקרה, בתיקים המתנהלים בגין סחר בנשים, יש לבקש מבית המשפט בהתאם לסעיף 77 לחוק העונשין תשל"ז - 1977, כי כאשר מורשע הנאשם יורה בית המשפט לחייבו לשלם לנפגע העבירה פיצויים בגין הנזק או הסבל שנגרם לה. יחד עם זאת, סעיף 78 לחוק העונשין קובע כי חיוב בפיצוי דינו כפסק דין ובערעור על פסק הדין ניתן לכלול גם ערעור על החיוב. לפיכך, נוכח מורכבות תיקי הסחר, והעובדה כי לרוב מדובר במתלוננות אשר שוהות באופן בלתי חוקי בארץ ואשר יוחזרו לארץ מוצאן בהקדם, חשוב להקפיד להדגיש בפני המתלוננות, כי קיימת אפשרות שיוגש ערעור על פסק הדין, ולכן זכאותן לפיצוי איננה מוחלטת עד אשר הופך פסק הדין לחלוט ועליהן להביא בחשבון אפשרות כי יידרשו להשיב את כספי הפיצוי אם הערעור על פסק הדין יתקבל. לעניין זה ראו מכתבה של פרקליטת המדינה לפרקליטי המחוז מיום 27.6.01.

ביום 27.6.01 פנתה פרקליטת המדינה לגבי יהודית קרפ, משנה ליועץ המשפטי לממשלה (תפקידים מיוחדים) בבקשה כי תיבחן אפשרות לתיקון חקיקה שיאפשר קיום מנגנון, במסגרתו יופקדו הכספים לטובת המתלוננים עד לשלב הפיכת פסק הדין לחלוט ותובטח קבלת הכסף על ידי המתלונן, לאחר שהחלטת הפיצוי הופכת חלוטה"

2. למיטב ידיעתנו לא יושמו עד היום הנחיות אלו, ונותרו, פעמים רבות, בגדר אות מתה. ברובם ככולם של התיקים, בתי המשפט פוסקים לרוב סכומי פיצויים נמוכים, אם בכלל. עוד מלמדת המציאות, כי גם סכומים אלו אינם משולמים לעיתים קרובות בידי סוחרי הנשים, המתעלמים מפסיקת בתי המשפט. אני מצרפת את רשימת המקרים שהועברה אלי על ידי עו"ד רינת דווידוביץ, מנהלת המקלט לקורבנות סחר בנשים. כפי שניתן לראות ברשימה זו, 12 הנשים המופיעות בה זכו לפיצויים זעירים למדי, ביחס לרווחי סוחריהן, בסכומים הנעים בין 5,000 - 15,000 ₪, ואף אלו לא שולמו להן.

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות כ"ב, פסוק כ'

מצ"ב מכתבה של עו"ד דווידוביץ' כנספה א'

3. במקרים מסוימים, נפסקים פיצויים וגם משולמים לקופת בתי המשפט, אך האישה כבר גורשה מישראל, ונדרשת פרוצדורה סבוכה על מנת להעביר כספים אלו לידיה. רשויות התביעה אינן עוסקות בכך, ולמעט אותן נשים המיוצגות בידי ארגונים או עורכי דין פרטיים (נשים מעטות למדי) שאר הנשים אינן יודעות, וסביר להניח כי אף לא ידעו כי סכומי הפיצויים הללו נפסקו עבורן. כך למשל מצוי כיום במזכירות בית המשפט בבאר שבע פיצוי שנפסק עבור קורבן סחר בנשים (תפ"ח 910/02) והרשויות אינן יודעות היכן ניתן ליצור קשר עם האישה; במקרה אחר, הדיון בתיק הפלילי בעניינה של אזרחית אוקראינה הסתיים בשנת 2001, אך רק בימים אלו ממש קיבלה הח"מ הודעה מן המרכז לגביית קנסות כי הופקדו הפיצויים עבורה, והיא נדרשת להעביר טפסים לאוקראינה וממנה, על מנת לקבל כספים אלו.

4. עבירת הסחר הינה, במידה רבה, עבירה כלכלית: סוחרים עוסקים בה בשל רווח המתחיש הגבוה שלצידה, בעוד שנשים נקלעות למעגל הסחר בשל מצבן הכלכלי העגום. חזרתן למדינת המוצא, באותו מצב בו יצאו ממנו, רק תגביר את הסיכויים לסחר חוזר בהן.

5. בשנים האחרונות החלה מדינת ישראל אמנם לפעול לשינוי צד אחד של המשוואה, והיא נאבקה בסוחרים גם בתחום הכלכלי, אולם זאת באמצעות מס הכנסה, ובאמצעות חוק מאבק בארגוני פשיעה שנכנס לאחרונה לתוקף; ואין כל תשומת לב שהיא אל מצבן הכלכלי של הקורבנות. וכך, מרבית הנשים עדיין אינן זוכות לראות פרוטה מסכומי העתק שהרוויחו סוחריהן על חשבונן, אך מדינת ישראל מוסיפה ממון רב אל קופתה.

6. אנו סבורים כי יש לשנות, מן היסוד, את הנהלים הקיימים בנושא פיצויים לקורבנות הסחר, ובין השאר מציעים:

א. בכל תיק סחר בנשים, למעט מקרים חריגים, יש לדבוק ברציונאל הכלכלי של עבירת הסחר, ולתבוע מן הסוחרים פיצוי בסכום המקסימאלי שמאפשר חוק העונשין, 228,000 ₪. יש לציין כי לטעמנו כשלו הן בתי המשפט והן הפרקליטות בהבנת הרציונאל הכלכלי של עבירת הסחר **ככל שהדבר נוגע לקורבנות**, ואנו סבורים כי הפיצויים צריכים להיות בגדר חובה הקבועה בחוק, ולא אין להשאירם לשיקול דעתן של רשויות האכיפה, המוצאות לנכון להתעלם כמעט כליל מנושא זה.

ב. במקרים בהם מסתיים התיק בהסדר טיעון, יש לוודא כי הכספים יופקדו בקופת בית המשפט עובר להגשת הסדר הטיעון על ידי הצדדים. בקשה פשוטה זו הופנתה אל הפרקליטות כבר לפני שנתיים וחצי, במכתבנו שבסימוכין, והתעלמותה של הפרקליטות בפועל מבקשה זו היא המונעת מעשרות נשים לקבל את הפיצוי הזעום שנפסק להם.

אגודת הנשים

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות כ"ב, פסוק כ'

ג. על הפרקליטות לוודא כי בידיה פרטים לצורך יצירת קשר עם הנשים במדינות המוצא, ולהבהיר להן כי עשויים להפסק להן פיצויים בתום ההליך הפלילי. העובדה כי הנשים נמצאות בקשר עם גורם אחר, כגון ארגוני זכויות אדם, או המקלט לקורבנות סחר, איננה מיתרת חובה זו.

ד. יש לפעול בסיוע משרד החוץ אל מול מדינות המוצא על מנת להעביר לידי הנשים את הכספים המופקדים בעבורן בישראל כיום. מספרן המדויק של נשים אלו אינו ידוע לח"מ, אך ידוע כי קיימים מספר מקרים.

ה. באם התיק אינו מסתיים בהסדר טיעון, על הפרקליטות לבקש פיצויים, וכן לבקש להתנות את תשלום הפיצויים בחלופת מאסר כפי שנעשה לגבי הקנסות בהסדרים שכאלה (לדוג' ראה: פ"ח 774/04, מדינת ישראל נ' גנאדי בוסלוביץ, ס' 6, עונשו של נאשם 1).

7. רק קביעת הסדר מתאים לפיצויים עבור קורבנות הסחר תבטיח כי פיצויים אלו יינתנו בפועל לנשים הראויות להם, ולא יישארו בידי סוחריהן או בידי המדינה.

בברכה

אורי שדה, עו"ד
מוקד סיוע לעובדים זרים

נעמי לבנקרון, עו"ד
הקליניקה למאבק בסחר בנשים
האוניברסיטה העברית

העתק:

מוקד סיוע לעובדים זרים (ע"ר)
"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים", שמות כ"ב, פסוק כ'

ח"כ זהבה גלאון
עו"ד רחל גרשוני
עו"ד ענת חולתא
עו"ד רינת דוידוביץ

צילום מתוך תיק